

معرفی هسته پژوهشی توسعه مهارت‌های فرزندپروری

دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان (انستیتو روانپزشکی تهران)

تهیه و تنظیم:

دکتر میترا حکیم شوشتری

(روانپزشک اطفال)

تابستان ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه و کلیات.....
۳.....	چشم انداز.....
۴.....	ماموریت.....
۵.....	خطوط تحقیقاتی.....
۶.....	برنامه‌های بلند مدت، میان مدت، کوتاه مدت.....
۷.....	نتایج مورد انتظار.....
۷.....	ارکان هسته.....
۸.....	گروه پژوهشی.....
۸.....	ترجمان دانش.....
۸.....	منابع.....
۹.....	Translated books:

مقدمه و کلیات

پایه‌های سلامت روان و تکامل سالم فرد در طول زندگی در دوره‌ی کودکی و نوجوانی ریخته می‌شود. حال آنکه متأسفانه حدود ۱۰ تا ۲۰ درصد کودکان و نوجوانان در دنیا، از نوعی اختلال روانپزشکی رنج می‌برند (کلینگ، ۲۰۱۱) و میلیون‌ها کودک خدمات سلامت روانی مناسبی دریافت نمی‌کنند، حتی در کشورهای توسعه یافته‌ای مانند آمریکا هم، فقط ۶ تا ۸ درصد کودکان خدمات بهداشت روان مناسبی دریافت می‌کنند (کاتائوکا، ۲۰۰۲).

آمار جامعی راجع به شیوع اختلالات روانپزشکی در کودکان و نوجوانان در ایران در دسترس نیست و آمارهای موجود، حاصل مطالعات پراکنده در مناطق مختلف ایران است. به عنوان مثال براساس مطالعه‌ای که اخیراً در شهر پاوه انجام شد حدود ۲۴ درصد کودکان و نوجوانان از یک اختلال سلامت روانی رنج می‌برند (دودانگه، ۲۰۱۴).

شواهد معتبری وجود دارد که کمک به بهبود سلامت روان و روابط کودک و والدین مخصوصاً در دوران قبل از مدرسه، یکی از عوامل مهمی است که می‌تواند از مشکلات روانی و اجتماعی در دوران بزرگسالی جلوگیری کند.

همین روی، سازمان جهانی بهداشت برنامه‌ای را تحت عنوان از ICDP Programme پایه‌گذاری کرده که هدف آن بالابردن سطح آگاهی در مورد نیازهای کودکان و هم‌چنین یاد‌آوری‌افزایش آگاهی در زمینه توانایی و قابلیت پرستار/مادر در ایجاد یک محیط دوست‌داشتنی و دادن راهنمایی مفید در طول زندگی کودک است.

برنامه‌های مشابهی نیز در سایر کشورها، راه‌اندازی شده است که به حمایت کودکان و نوجوانان می‌پردازد و آموزش‌های لازم را به سرپرستان و مراقبین کودکان و نوجوانان می‌دهد.

با توجه به آمارهای پراکنده و بالایی که از اختلالات روانی در سنین پایین وجود دارد و کمبود خدمات سلامت روانی برای این قشر، نیاز به وجود گروه‌هایی که بر سلامت کودکان و والدین و بهبود رابطه آنها متمرکز شوند بیش از پیش احساس می‌شود، این هسته با هدف ارتقاء بهداشت روان کودکان و نوجوانان از طریق افزایش توانمندی والدین تشکیل شده است و یکی از اهداف آن نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی است تا بتوان از نتایج پژوهش‌ها بیشتر استفاده نمود.

در راستای تحقق همین اهداف، گروه‌فرزندپروری موفق جهت افزایش آگاهی‌های عمومی در مورد اهمیت تأمین بهداشت روان

کودکان از سال ۱۳۹۳ شکل گرفت و به برگزاری گروه‌های فرزندپروری در انستیتو روانپزشکی تهران اقدام کرد. در ادامه سایت گروه فرزندپروری موفق به <http://spg2014.com> آدرس راه‌اندازی شد. با توجه به جوان بودن جمعیت ایران و اهمیت پرداختن به تکامل طبیعی کودکان یکی از مراکز جامع اختلال تکاملی در بیمارستان کودکان حضرت علی اصغر در سال ۱۳۹۵ شروع به کار خواهد کرد تا بتواند گامی در جهت غربالگری، تشخیص و مداخله زودهنگام این اختلالات بردارد. آگاهی از رشد و تکامل طبیعی کودکان از جمله وظایفی است که یک والد مثبت باید داشته باشد تا بتواند به بهبود تکامل کودک کمک کرده و انتظارات واقع بینانه‌ای از کودک خود داشته باشد.

چشم انداز

توسعه ارائه خدماتی مانند برنامه‌های آموزش فرزندپروری با هدف پرداختن به پیشگیری از شکل‌گیری آسیب توسعه خدمات شناخت و مداخله زودهنگام اختلالات تکاملی (از جمله اختلالات طیف اوتیسم) و ارائه الگویی موفق در سطح منطقه.

مأموریت

هسته پژوهشی توسعه مهارت‌های فرزندپروری با توجه به مؤلفه‌های زیر رسالت و مأموریت خود را تبیین نموده است:

۱. جمعیت بالای کودک و نوجوان به عنوان اصلی‌ترین سرمایه جامعه نیاز مبرمی به خدماتی از این دست دارد.
۲. سیستم خدمات بهداشت روانی به تحقیقات کاربردی در این زمینه (بویژه با در نظر گرفتن ابعاد فرهنگی) نیازمند است.
۳. Trend رو به افزایش شناسایی اختلالات تکاملی (از جمله اختلالات طیف اوتیسم) از اولویت‌های برنامه بهداشت روان کشور و سازمان بهداشت جهانی در سطح جهانی و منطقه‌ای است، این امر خود نیاز به وجود هسته تحقیقاتی را افزایش می‌دهد.
۴. سازمان‌های اجرایی کشور، سازمان بهزیستی، سازمان آموزش و پرورش و نیز دفتر بهداشت روان وزارت بهداشت نیازمند ارائه چنین خدماتی است.
۵. سطح فعالیت این هسته در ابتدا ملی و منطقه‌ای بوده، در ادامه با گسترش دامنه فعالیت‌های خود و ارتباط با کارشناسان بین‌المللی می‌تواند در سطح جهانی فعالیت داشته باشد.

خطوط تحقیقاتی

- افزایش فعالیت آموزشی و پژوهشی گروه فرزندپروری موفق
- بررسی تاثیر راهنماهای کار با والدین کودکان در معرض خشونت خانگی بر بهبود و اصلاح ارتباط والد-کودک (این طرح در سازمان بهزیستی پذیرفته شده است)
- طرح پژوهشی Family Nurse partnership که با دفتر اعتیاد وزارت بهداشت در حال انجام است (با همکاری دکتر حکیم شوشتری، دکتر علیرضا نوروزی، خانم یزدانی، خانم یآوری، آقای رادفر، خانم فریور) به تاثیر آموزش مادر در بهبود ارتباط با کودک و مشکلات روانی اجتماعی بعدی کودک می پردازد.
- بررسی شیوع اختلالات طیف اوتیسم
- راه اندازی سیستم ثبت اختلالات طیف اوتیسم
- تدوین سند سیاست ملی در اختلالات طیف اوتیسم (تعیین نقش ارگان‌های مختلف در ارائه خدمات، ایجاد الگوریتم برای یکسان سازی و استاندارد کردن خدمات مورد نیاز بیماران و تعیین اهداف کوتاه مدت و درازمدت برای باز توانی این بیماران)
- بررسی امکان غربالگری همگانی برای شناخت زود هنگام اختلالات تکاملی (از جمله اختلالات طیف اوتیسم)

- همکاری با سازمان‌ها و افراد متخصص در این حوزه در منطقه

WHO/EMRO

برنامه‌های بلند مدت، میان مدت، کوتاه مدت

- راه‌اندازی سیستم ثبت اختلالات طیف اوتیسم
- بررسی امکان غربالگری همگانی برای شناخت زود هنگام اختلالات تکاملی (از جمله اختلالات طیف اوتیسم) از طریق افزایش آگاهی والدین و ارتقاء ارتباط با کودک
- بررسی امکان تدوین بسته خدماتی بازتوانی کودکان مبتلا به اختلالات طیف اوتیسم با مشارکت سایر ارگان‌ها بویژه سازمان بهزیستی و سازمان آموزش و پرورش
- شروع به کار مرکز جامع اختلالات تکاملی در بیمارستان کودکان حضرت علی اصغر در سال ۱۳۹۵ تا بتواند گامی در جهت غربالگری و تشخیص و مداخله زودهنگام این اختلالات بردارد.
- برگزاری سمینار "اوتیسم یک بیماری شایع اما ناآشنا"
- برگزاری کارگاه‌های آموزش درمانگران اوتیسم برای ارائه خدمات در منزل (در کارگاهی که در سال ۱۳۹۴ اجرا شد ۱۲ درمانگر شرکت کرده و بعد از کارگاه تئوری به مدت یک

سال با نظارت مربی ارشد دوره عملی می گذرانند)

نتایج مورد انتظار

- افزایش مهارت‌های فرزندپروری در والدین
- تولید بسته‌های خدماتی مختلف برای والدگری در شرایط خاص مانند کودک با بیماری خاص نظیر دیابت، لوسمی و PKU، والدگری وقتی والد مبتلا به بیماری روانپزشکی است، والدگری در کودکان مبتلا به انواع مختلف بیماری‌های روانپزشکی
- ارتقاء کیفیت بیماریابی و ارجاع با شروع به کار مرکز جامع اختلال تکاملی در بیمارستان کودکان حضرت علی اصغر
- افزایش برنامه‌های آگاه‌سازی جامعه از اختلالات تکاملی (از جمله اختلالات طیف اوتیسم)
- امکان استفاده آسان محققین از سیستم ثبت داده‌ها

ارکان هسته

مسئول: دکتر میترا حکیم شوشتری Mitra.hakim@gmail.com

دستیار: دکتر اسما عاقبتی

گروه پژوهشی

- دکتر عبادی
- دکتر مسعود احمدزاد
- دکتر بهنام شریعتی
- دکتر اسما عاقبتی
- دکتر علیرضا نوروزی
- امین سهراب زاده
- فرهاد رادفر
- مریم زمانی

ترجمان دانش

دکتر فهیمه فتحعلی لواسانی

منابع

- The study of group parental training about autism (in IRCT registered, code number 2013010812053n1) 2012.
- **Hakim shoostari M**, Zarafshan H, Mohamadian M.
- Normalization of Q-CHATT in preschool children in Tehran 2011
- Mohamadian M, **Hakim shoostari M**, Zarafshan H
Measuring size of *SubstantiaNigra* by transcranial *sonography* (TCS) in Autistic spectrum

Disorder , Zamani B, (neurologist, IUMS, Rasule-Akram hospital), **Hakim Shoostari M**, Hashami (resident of neurology, Iran university of Medical sciences, Rasule-Akram hospital)

- Improving autistic symptoms by Bumetanide In patients with ASD: Mohammad TaghiJoghataei (Professor in Neuroanatomy, IUMS), **Hakim Shoostari M**
- Evaluation of autistic symptoms in epileptic patients: Jalili B, **Hakim Shoostari M**, Zarafshan H
- Study of association between ADHD and autism in child psychiatric clinic of Tehran institute of psychiatry, 2013. **Hakim Shoostari M**, RanjbarHasan (resident of psychiatry , IUMS)
- The association of having P10 gene and the severity of autistic symptoms in patients with ASD. **Hakim Shoostari M**, Acouchakian (PhD of genetic, assistant professor of IUMS)

Translated books:

- کودک خوب رفتار بد، مولفین دکتر میترا حکیم شوشتری، معصومه یاراحمدی
- Asperger's syndrome: a guide to helping your child thrive at home and at school (by Melinda Docter& Syed Naqvi)
- Pamphlet about false belief about ASD
- Pamphlet about the importance of early diagnosis of ASD
- Pamphlet about early symptoms of ASD that need medical consult
- Psychology in Diabetes care, Frank J. Snoek(Editor),

- T. Chas Skinner(Editor) 2nd ed, 2005
- 100 questions and answers about your child's OCD (by Josiane Cobert)
  - 100 questions and answers about your child's bipolar disorder or MDD (by Linda Chokroverty) **Danjeh Publication**
  - 100 questions and answers about your child's schizophrenia,
  - **Danjeh Publication** (by Josiane Cobert)
  - 100 questions and answers about ADHD, **Danjeh Publication**(by Ava T. Albrecht)
  - Mental health intervention in prevention of spouse abuse
  - Asperger's syndrome: a guide to helping your child thrive at home and at
  - school (by Melinda Docter & Syed Naqvi)
  - Child psychiatric disorder and adolescent medicine of Nelson textbook of pediatrics, 19 edition, ArtinTeb
  - Growth and development of Nelson textbook of pediatrics, 19 edition, ArtinTeb
  - participation in providing early childhood development guideline for physician in Health Ministry, 2010